

BESZÉLGETÉS VIDNYÁNSZKY ATTILÁVAL

KOMOLYAN VENNI

- *Mióta foglalkoznak Az ember tragédiájával?*

- A budapesti Színművészeti Főiskolán 1991-ben volt egy Madách-workshop, mi (mármost a kijevei főiskola magyar színészosztálya és én mint rendező szakos hallgató) akkor itt voltunk részképzésen, és megcsináltuk a római színt. Akkor döntöttük el, hogy bemutadjuk az egészet, aztán 1994-ben, a frissen végzettekkel alakult beregszászi Illyés Gyula Színház első szezonjának a végére műsorra is tűztük, de nem jött össze az előadás. Akkor abbahagytam, pedig jó sok munka volt már benne, egy intenzív fél év. Végül 1998 januárjában mutattuk be, miután további három hónapot dolgoztunk rajta. Aztán az újabb magyar színészosztály tagjai visszamentek Kijevbe, nem tudtuk tovább játszani. Hét hónappal később újítottuk fel, amikor diploma után ők is hozzánk szerződtek, és tovább dolgoztunk rajta. Eléggé hosszadalmas, bonyolult feladat volt.

- *Ezek szerint nyolc éve készül az előadás?*

- Mind az öt műsoron tartott előadásunkat folyamatosan próbáljuk, de a Tragédiában lényegi változások is történnek a munka során. Most azt mondtam, hogy elég egy kicsit belőle, mert nem tudok másra összpontosítani. Júniusban a toruñi fesztiválon magát a darabot a lengyel közönség meglehetősen értetlenül fogadta. Októberben elvisszük Varsóba, előtte megint elővesszük. Bizonyítási vágy van bennem.

- *Milyen a viszonyuk a Madách-szöveghez?*

- Felemás. Nehéz volt személyessé tenni. Úgy megszólalni - főleg Ádámként -, hogy emberi sors legyen mögötte, ne egy eszme-halmaz és fals pátoz. Almunkban nagyon gyakran látjuk magunkat kívülről, ebbe az irányba próbáltam vinni az előadás hangulatát. Iszonyatos munka volt megbirkózni a szöveggel. Raktuk jobbra-balra az egyes részeket, ide tekertük, oda tekertük. Mindig úgy húzok és változtatok, hogy otthagynom az alapszöveget. Ezt kapják a színészek, hogy lássák, mi miből alakult, hová és miért. Egyre kevesebb szöveg maradt, egyesek szerint már az érthetőség határát súrolja. Bár a magyar közönségnél nincs ilyen probléma, hiszen mindenki ismeri a darabot.

- *Es a Madách-féle pesszimista világkép?*

- Egyáltalán nem sötét ez a világkép, ezért rendeztem meg az előadást. Az ádámí út érdekelt. Azt volt a legnehezebb elhitetni a színészekkel, hogy nem reménytelen... Ez nyilvánvalóan subjektív válogatás a történelem nagy eseményeiből, ebből az ötletből meg lehetne írni egy olyan darabot, ahol egészen más történelmi események követnék egymást. Bár, mondjuk, a francia forradalmat

nehéz lenne kihagyni. Érvényesnek tartom a madáchi válogatást, a problémát inkább a formai megoldásban látom. Madách mint irodalmár kitalál valami érvényeset és szépet, de hogy hogyan lehet ezt átültetni színpadra, az már abszolút rendezői feladat. Meg kell születni. Itt a rendezés nem pusztán interpretál, hanem egy színdarabot szül. Ebből a szempontból nehéz ez a színekre bontottság - tíz perc alatt megélni egy eszme születését és halálát... Ahogy fejlődik az előadás, nálunk a történelmi színek egyre rövidülnek, csak fölvilágosul egy téma, aztán alábukik. Mostanában arra gondolok, hogy az egész görög színt ki fogom valahogy cserélni. Nem az érdekes, hogy Miltiádésszal mi van, hanem hogy Ádám, aki látja ezt az álmod, hogyan éli meg. Ádám és Lucifer bonyolult kapcsolata a lényeg, erről kell szólnia. Egy régebbi változatban három ember játszotta a két szerepet, átdzött szövegekkel, de a mostani verzióban is nagyon közel vannak egymáshoz. Lucifer ugyanúgy szenved, egyre inkább emberré válik. Az elején még stilizált a mozgása, más dimenzióban van, mint Ádám, a végén pedig már két ember beszélget.

- *A színpadkép meghatározó eleme egy lámpa.*

- Csak a lámpa alatt létezik itt és most. Ezért van a furcsa világítás (amit a vendégjátékokon nincs mindig idő pontosan beállítani), hogy a lámpából jön minden fény. Az élet fényből, melegségből, kisugárzásból áll. Ez szűnik meg és éled újra. Megvan ennek a technikája, hogy az az érzet jöjjön létre, hogy csak a lámpa alatt létezők a dolgok, minden, ami a fénykörön kívül esik, csak árnyék. A lámpa fényváltozásai tagolják az előadást, már játszottuk úgy is, hogy csak a lámpa volt, és elhagytunk minden más díszletet. A két pódium csak tagolja a teret. Fordított perspektívában vannak berakva, pravoszláv perspektívába, széttart: onnan nézzük, ahol találkoznak a vonalak. Rubljovnál lehet ilyet látni.

- *Ha már Rubljovnál tartunk... Van egy kifejezetten nyugati gondolkodású Madách, aki kijátásza egymás ellen a dolgokat, ebből ered a megoldhatatlanság. Ez az előadás viszont alázatosabban viszonyul a nagy megoldhatatlan kérdésekhez. A világ rettenetes súlya az, hogy milyen nehéz dolog élni, ebben az előadásban magától értetődőnek tűnik. Mintha a pravoszláv vallásosság szellemisége hatná át...*

- A pravoszláv vallás iszonyatosan kegyetlen: nincs tisztítóvíz, nincs átmenet; vagy pokol, vagy mennyország. Á kollektív megváltás is nagyon fontos, a közösség ezért erős.

És mindennek felett ott a hit. Végig lehet szenvedni a történelmet, nincsen válasz a kérdésekre, de azért minden mögött ott a hit. A megváltás lehetősége. A pravoszlávoknak nem a karácsony, hanem a húsvét a legnagyobb ünnepük, ez nagyon nagy különbség. A feltámadásban való hit a lényeg. Az ukrán környezet hatása elkerülhetetlen, de nagyon nem szeretném, ha ez tudatosulna. Nem akarok ideológiából, koncepcióra előadást rendezni, de biztosan egy csomó mindent vissza lehet vezetni a pravoszláv vallásosságra, akár ebben az előadásban, akár a színházcsinálás módjában, a színházhoz való viszonyunkban.

- *Milyen a kapcsolatuk az ukrán, illetve a magyar színházi élettel?*

- Az elmúlt évadban már voltak budapesti vendégjátékaink, rendezek magyar színházakban, a színészeket filmezni hívják, de az utóbbi időkig az ukrán színházi élettel volt szorosabb a kapcsolatunk: Kijevben tanultunk, rendeztem ukránul is. Játszottam ugyan édesanyám gyerekstúdiójában (ez most is működik a színházunk részeként, harminc gyerek jár ide, néhányan az egyik előadásunkban is szerepelnek), de nem láttam magyar színházat, csak ukránt vagy orosz. Miután tanárként végeztem, nem döntöttem el rögtön, hogy filmrendezőnek vagy színházrendezőnek jelentkezem, és Moszkva, Kijev, Budapest egyaránt felmerült. Több okból kifolyólag végül Kijevbe mentem, nem akartam túlságosan messzire kerülni otthonról. De a filmrendezés most is foglalkoztat, lehet, hogy nemsokára filmet forgatok, ezt a színészek is nagyon várják már.

- *Önöknek nyilván fel sem tűnik, de Magyarországról nézve a stílusuk és a hozzáállásuk miatt inkább tűnnek az ukrán-orosz színházi kultúra részének, annak ellenére is, hogy magyarul játszanak. Magyarországon a színház spirituális megközelítésének, a belső utak keresésének nincsenek olyan erős hagyományai.*

- A budapesti Főiskolán megsértődtek, mikor azt mondtam, hogy ott mesterembereket és nem művészeket képeznek. Budapesten az a jelszó, hogy „találd ki magad”, Kijevben inkább azt mondják: „kutass magadban.” Bár ma már nem áll ez az összehasonlítás, mert azóta a kijevei főiskola is szétesett. Azokat a tanárokat, akik ezt a szemléletet átadták nekünk, elszippantotta a Kelet vagy a Nyugat; Moszkvában vagy Hamburgban jobban fizetnek. Rossz irányba mennek a dolgok Ukrainában is. 1987-ben kezdtem a főiskolát, akkor több mint negyven stúdiószínház működött a hárommillió Kijevben, nyilván nem egyforma színvonalon, de öt-hat igazán iz-

galmas volt. Most egy sincs. Megbukott a stúdiószínházi mozgalom, a barátaim, akik-keg együtt indultam, vagy repertoárszínházban dolgoznak, vagy abbahagyták. Mi talán éppen azért tudunk talpon maradni, mert a miénk állami intézmény, de mégis valódi stúdiószínházként működik. Lejárnak hozzánk Kijevből előadásokat nézni, és sok fesztivál-meghívást kapunk, mi vagyunk a kilencvenes évek elején indult „hullám” utolsó képviselői.

- *Miközben színházi munkájuknak alapelve az elvonulás, a befelé való működés, közben vállalják az ukrainai töredék magyarság színházzal való „ellátását” is. Erez-e valamiféle elkötelezettséget a kárpátaljai magyarok iránt?*

- Akár akarom, akár nem, vállalnom kell.

én nagy lokálpatriótát vagy nagy magyart játszani, de nekem fontos az, ahol vagyok. Szerepek otthon lenni, hosszú távon csak itt maradásban tudok gondolkodni.

- *Beregszászi születésű?*

- A mellette lévő faluban nőttem fel, abszolút vidéki ember vagyok. Nekem ebből a szempontból nincsenek bajaim, de olyan hétköznapi gondokba ütközünk, amelyek megalázóvá teszik a létünket. Ezt valameddig lehet vállalni, de nem tudom elítélni azokat, akik átjönnek. Ötven előadást játszottunk tavaly, ez negyven határátlépést jelentett. Aki már ment át az ukrán határon, az tudja, hogy ez mit jelent, nekem már csak a gondolatára is összeszorul a gyomrom. Csak olyasmiben tudunk gondolkodni, ami ugyanez a zárt közeget, műhelymunka, családi hangulat, el-

egy szük rétegnek fogunk játszani, de most már úgy látom, nem helyes, ha az ember bezárkózik, és csak „lila ködös” előadásokat csinál; óriási ereje van a szélesebb közönséggel való szembesülésnek. Termékeny és izgalmas élmény faluzni. Sokat segít abban a törekvésben, hogy egyfajta ösztinteségre próbáljam hangolni a társaságot. Hogy esemény legyen az előadás, sőt, ünnep. Nem egyszerű dolog ezt elérni, ez komoly pszichológiai, filozófiai kérdés. Harmincszor egy hónapban valószínűleg nem lehet komolyan venni azt, hogy nem egy darabot „csinálunk meg”, hanem a bennünket aktuálisan foglalkoztató kérdésekre keresünk válaszokat egy anyagon keresztül. Ez teljesen más megközelítés. Nem mi találtuk ki, csak egyszerűen komolyan vesszük.

- *Nagyon sokan beszélnek róla, de nem gyakorolják.*

Épp ezt mondom én is, hogy ebben semmi új nincsen, mi csak megpróbáljuk valóban komolyan venni azokat az elveket, amelyek már megfogalmazódtak. Annyi izgalmas eredmény halmozódott fel az elmúlt húsz-harminc évben... Én inkább szintézisre törekszem. Más kérdés, hogy ez mennyire sikerül, de az a szándékunk, hogy egy előadás megnyilatkozásszerűen ösztinte legyen. Ehhez bizonyos energiák kellenek, de ha komolyan tudjuk venni magunkat, akkor már adott, hogy hogyan kell dolgozni, mit kell tenni ennek érdekében.

- *Nagyon zárt közösségben élnek. Van-e valamilyen elvárása a színészek életmódjával kapcsolatban?*

- Mindenkinek van magánélete, de egy év alatt az újaknál is elértük azt, hogy nem kérdezik, mikor lesz szabadnap. Ez gondolkodásmód kérdése: színházat

nem lehet úgy csinálni, hogy valaki az óráját nézi, mikor telik le a munkaideje. Ha Budapesten dolgoznánk, akkor lehet, hogy ezt nem tudnánk így felfogni. Mindig mondom az enyémekeknek, micsoda szerencsénk van, hogy amit máshol esetleg kemény, tudatos lemondással kéne elérni, az nálunk eleve adott körülmény. Nincsenek csábítások, ugyanakkor rosszabbul élünk, de ez jelen pillanatban nem érdekes. A színház tökéletes pszichikai-fizikai felkészültséget igényel, nem teheti meg egyetlen színész sem azt, hogy nincs formában. Szeptembertől nagyon komolyan fogjuk venni a gyakorlatsorokat, közösen határoztunk így. Ezt megint csak nem mi találtuk ki, hogy tréningre van szükség, mindenki beszél róla, de senki nem gyakorolja. Azt vettük észre, hogy egy ideje mi se tréningezünk, ezért most ösztől erre jobban odafigyelünk: hangképzés, fizikai gyakorlatok, hogy a színészek megfelelő pszichikai-fizikai jelenléttel tudjanak dolgozni. Egyébként ha két-három hét alatt felveszed a ritmust, utána már nem nehéz így élni. Az absztinencia nálunk nem kényszer, hanem egyszerűen nem fér bele az alkohol az életünkbe. Nincs szükség külön tiltásokra. Sőt, mostanában egyre inkább önállóságra igyek-

A portrét Dusa Gábor készítette

Már a főiskolán tudatosult egyfajta idegenség: Kijevben mi „a magyarok” voltunk, ami-kor pedig Budapestre jöttünk részképzésre, akkor pedig „az ukránok”. Otthon nagyon haragudtak rám, mikor megjöttem Kijevből, és azt mondtam egy interjúban, hogy én elsősorban színházat szeretnék csinálni, nem pedig kárpátaljai magyar színházat. Most is azt mondom, hogy elsősorban színházat szeretnék csinálni, de kárpátaljai magyar színházat is, akarva-akaratlanul van egy missziónk, amit vállalunk kell. Mi egyfajta névjegye vagyunk a kárpátaljai magyarságnak, amelyet fel lehet mutatni az ukránok felé.

- *Most már bővül a társulat, de amíg őt színész volt és egy rendező, megtehették volna, ahogy több kísérleti társulat is megtette, hogy másik városba, országba költöznek.*

- Két évvel ezelőtt volt egy olyan pillanat, mikor hét hónapig nem kaptunk fizetést, iszonyatosan kilátástalan volt a helyzet, és lett volna színház, amelyik befogadott volna bennünket, sőt jobb körülmények között dolgozhattunk volna, mint otthon. Én viszont éppen az otthont félek feladni, és beállni egy repertoárszínházba. Nem volna ez jó nekünk, sőt nem is tudnánk megcsinálni. Nem akarok

lenállás valamifajta kommersz kényszerrel, ránk kényszerített repertoárpolitikával, kötelező előadásszámmal szemben. Mert ez mind ellentmond azoknak az elveknek, amelyek alapján mi létrehoztuk a színházunkat. Pontosan éppen most hoztuk létre, mert nincs még kész. Eljött az az idő, minden szempontból, amikor már a „valamiért”-eket lehet megfogalmazni, mert eddig inkább csak azt tudtuk, hogy mit nem akarunk csinálni. Ot év után pozitív céljaink is lehetnek.

- *Számos, magát alternatívnak vagy kísérletinek nevező társulat van, amely ugyan a struktúrán kívül működik, de nem használja ki ennek előnyeit, semmiféle műhelymunkát nem folytat. Ugyanakkor van a sepsiszentgyörgyi vagy a beregszászi társulat, ahol valóban műhelymunka folyik, de ezek nem „struktúrán kívüliek”, hanem egy városban vannak otthon, ami viszont azzal jár, hogy bizonyos kötelezettségeik vannak. Játsszik a színházuk úgynevezett közönségdarabot?*

- A Dekameron vagy a Csehov-egyfelvonásosok nevezhetők ilyennek, most pedig Csokonai Dorottyájára készülünk. Igyekszem minden szezonban egy olyan előadást is csinálni, ami „nézhető”. Eleinte úgy gondoltam, hogy

szem nevelni a színészeket, hogy a munkához ne legyen szükség a folyamatos jelenlétemre. Nekem mint rendezőnek vannak plusz feladataim is, ezért fontos, hogy nélkülem is tudjanak próbálni.

– *Más színházakhoz is hívják rendezni.*

– Hál istennek vagy sajnos, egyre több meghívásom van. Megbeszéljük a társulattal, hogy mit tudok elvállalni. Évi egy vendégrendezésnél többet nem akarok, illetve ha van egy második, akkor az koprodukció, ahol a saját színészeim is dolgoznak. Ilyen volt Kassán a *Kár, hogy ká*. Ősszel Budapesten, a Nemzeti Színházban rendezem Hubay Miklós Nizsinszki-darabját, ezalatt a színészek nélkülem mennek Svédországba, aztán pedig szabadságot kapnak, ugyanis nyáron végig dolgozunk. Így nem tűnik fel a hiányom. Tartok tőle, hogy ez a nyitás a műhelymunka rovására megy, de ugyanakkor szükség is van rá.

– *További tervek?*

– Lengyelországban azt mondta valaki, hogy Mickiewiczhez is így kéne közelíteni a lengyeleknek, mint ahogy mi dolgoztunk Madách darabjával. Ennek azért örültem, mert már egy ideje dolgozom Bella István új Ősök-fordításával. Magának az egész romantikának a problémája izgat, az, hogy miért olyan nehéz megszólaltatni. Miért nem bírjuk el azokat a nagy gondolatokat, azt a pátoszt és érzelemgazdagságot, ami ott van? Szerintem nem ők sokak, hanem mi vagyunk kevesek. Megcsináltuk Az apostolnak egy pódiumszínpadi variánsát, iskolákba járunk vele. A színészekről nagyon távol állt a szöveg, idegen volt benne minden. Ezt szeretnénk vizsgálni. A Mickiewicz-drámák monumentális látomások: a formai megoldások, a reális és irreális keveredése, ahogy álom és valóság határai elmosódnak, a földi és földöntúli dolgok együttlétézése... Viszont a szintén álomszerű *Tragédia* után közvetlenül nem akarok ezzel foglalkozni; én már dolgozom rajta, de a színészekig még nem jutott el a dolog. Most Juhász Ferenc lesz a következő bemutatónk „alapanyaga”, A *szarvassá változott fiúk kiáltóása a titkok kapujában*. Közben a Dorottyából készült egy nyári produkció: mozgalmas, zenés. Szabad variációk a *Dorotya* témáira. Tavasz száguldás, megtermékenyülés, párta találás: a pogány életörömről fog szólni. Februárban aztán újra elővesszük a nyári etűdöket, akkor készül el a Dorotya-bemutató, de előtte év végéig A *szarvassá változott fiúkon* dolgozunk. Ezt eredetileg egy forgatókönyv-pályázatra írtam, nyertem is vele, de pénz nem lett a film-re. Van egy konfliktus, és emellett feloldhatatlan, erős szimbólumok sokasága. Ezekhez keresünk hangulatokat. Juhász Ferenc szövegén kívül az egyiptomi *Halottaskönyv* második részével dolgozunk, illetve népi ráolvasásokkal. Ezeket próbáljuk összeolvasni. Most egy etűdhalmaz van, jelenetfoszlányok: nem tudom, milyen formává fog összeállni, de nagyon izgalmas gondolatokat hoz felszínre. A *Kalevalát* is néztük. Önboncolás, amit csinálunk: saját magunk identitását, lehetőségeit keresni. Kérdéseket teszünk fel, és próbálunk rájuk válaszolni. Úgy szeretnénk előadást létrehozni, hogy nem egy adott irodalmi anyagot „csinálunk meg”, hanem a minket valóban foglalkoztató témára keresünk szö-

vegeket, zenét, gesztust. Ezek a szándékok, de hogy mennyire valósulnak meg, az egészen más dolog. Azt mondtam a színészeknek, hogy nem akarom megrendezni az előadást, nem akarok koreográfiákat csinálni. Most egy egészen másfajta munkamódszert próbálunk ki. Az eddigi bemutatóinknál egyfajta előkészítő folyamat után volt egy nagyon erős rendezői aktus: én megrendeztem az előadást. Most sokkal többet várok tőlük: őszinteséget. A *Tragédiát* nagyon erősen kézben tartottam, ennek az ellenpontját szeretném most kipróbálni, valami eklektikusabbat, nem egy konkrét darabot. Ez bőséges irodalmi inspiráció, rengeteg asszociációra ad lehetőséget. Juhász költőisége, a *Halottaskönyv* tisztasága, a népi szövegek archaikussága, a színészek saját élményei. Az egyik próbán egy színész saját magáról kezdett beszélni; hogy az apja vasutas volt meg ilyenek: elemi ereje volt, azon gondolkodtam, hogy benne kéne hagyni az előadásban. Mikor másodszor mondta, már nem volt érdekes. Először-re igazi színházi pillanat volt, és ezek az őszinte pillanatok tűnnek el leghamarabb; ez a legfájóbb dolog. Azt kutatjuk, hogyan lehetne őket megőrizni. Nincs bemutatókény-szer, ha nem sikerül, nem mutatjuk be A *szarvassá változott fiúk kiáltóását*, csak a *Dorottyát*.

1999. július

P. S. NOVEMBER 10.

– *Júliusban még terveként említette a Dorottyát.*

– Nagyon jó hangulatú előadás jött létre, remélem, hosszú jövő elé néz. Igazi magyar darab ez - ha lehet ilyet mondani. Vasváron és Celldömölkön játszottuk, szerette a közönség, mert nagyon mozgalmas, sok zenével, tánccal. Az mindig fontos, hogy a társulat elfogadja a darabot, szeresse és hosszú jövőt kívánjon neki, a *Dorottyának* most mindenki ilyen jövőt kíván. Újból dolgozunk rajta, és farsangra otthon is bemutatjuk.

– *Közben tett egy kitérőt a budapesti Nemzeti Színházban.*

– Mialatt a többiek Finnországban és Svédországban turnézta, én öt hét alatt színpadra állítottam a Nemzetiben a Nizsinszki-darabot. Ezt a munkát én mindenképpen pozitívan értékelem, bár a végeredményéhez elmentmondásosan viszonyulok. Nehéz feladat volt, kísérletet tettünk a közös nyelv megtalálására. Egy évadban csak egy vendégrendezést vállalom, és egy év alatt mindig elszokom a repertoárszínházi működéstől. A színházon belül ennek ellenére pozitív eseményé vált a dolog, kedvező visszajelzéseket kaptam a színészekről, és meghívtak a következő évadra is. Azt szoktam mondani, hogy nincs az a kritikus, aki több rosszat tudna mondani egy-egy előadásomról nálam. Persze hogy látom a hiányosságokat, a hibákat, de úgy gondolom, hogy az ukrán díszlettervező közreműködésével izgalmas világot tudunk létrehozni, és az előadásnak egységes hangulata lett.

– *A darabválasztásba és a szereposztásba mennyire volt beleszólása?*

– A felkérés egy kortárs magyar darabra

szólt, és mivel Hubay Miklós alkotása a Nemzeti pályázatán díjat nyert, ezt ajánlották. Nagy kihívást jelentett számomra ez a rendkívül súlyos, mindenfélével megterhelt szöveg, amelyet a szerző tiltakozása ellenére erősen meghúztam. A társulat tagjait eddig nem ismertem, ezért a szereposztásnál elfogadtam az ajánlatokat. A próbafolyamat alatt viszont megnéztem a színház többi előadását, úgyhogy most már ismerem a színészeket.

– *Ellentétben a saját színházában köve-tett munkamódszerrel, itt a bemutatóval véget ér a munkája.*

– A legfájóbb dolog, ha ott kell hagyni valamit. Régi orosz színházi szokás szerint illetlenség megnézni a bemutatót, hiszen az nem az „elkészülése” valaminek, csak onnantól nyilvánosan folytatódik a munka. A repertoárszínházakban egyfajta jövőtlensége van az előadásoknak. A mi társulatunkban nehezen szokott eldőlni, hogy melyik darabot válasszuk, és amikor megszületik a döntés, az komoly esemény, egyfajta ünnep, mert tudjuk, hogy hosszú évekre eljegyeztük magunkat valamivel. Nálunk a bemutató a kezdet, a repertoárszínházban pedig, sajnos, a vég. De ezzel nincs mit tenni, ez mindenütt így van a világon. Tavaly a kijevi Ukrán Nemzeti Színházban rendeztem, és egy év alatt darabokra hullott szét a második felvonás, szóltam is a főrendezőnek, hogy mennék rendbe tenni, még Kijevben sem fogadta egyértelmű örömet ezt a szándékomat. Budapestre is azért jöttem, hogy megnézzem az előadást, nem tudom, lesz-e lehetőség újabb próbákra. A mi társulatunk működése a hosszú szériákra van alapozva, mi egyszerűen nem tehetjük meg, hogy valami néhány előadás után lekerüljön a műsorról, ami a repertoárszínházakban megszokott dolog, nincs különösebb következménye.

– *Otthon közben folytatódik a mindennapos munka.*

– A varsói fellépés, sajnos, technikai okok miatt meghiúsult, viszont október végén Moszkvában vendég szerepeltünk három előadásunkkal; az orosz színházi szakma kedvezően fogadta őket, több fesztiválmeghívást is kaptunk. A *szarvassá változott fiúkat* most félretettem, mert elakadtunk vele, a társulat megijedt a feladattól. Közben viszont kialakult, hogyan kéne az *Ősöket* megcsinálni, most ezt próbáljuk, és elkezdjük egy régi terv - a *Három nővér* - megvalósítását. Közben persze dolgozunk a *Dorottyán*, amelyet februárban bemutatunk, remélhetőleg már nem kölcsönjelmezekben, mint nyáron. Már előre hívnak vele többfelé. Az évad végéig szeretném a két másik darabot is „lábra állítani”, és az egyiket közönség elé vinni. Közben a meghívások kapcsán előveszünk több régi előadást, és tovább formáljuk őket. Például most van átalakulóban a *Godot-ra várva*, amellyel nagyon izgalmas próbáink voltak.

– *Változtak-e a társulat körülményei?*

– Ukrajnában egyre rosszabb a gazdasági helyzet, ezt kompenzálja, hogy az utóbbi időben Magyarországról jobban figyelnek ránk. Elég rossz körülmények között dolgozunk, de a sikeres vendég szereplések, főleg most, a moszkvai út után - ott jártunk az „oroszlanbarlangban”, és pozitív visszajelzéseket kaptunk - nagyon bizakodó mindenki.